

Nagy László – Sárvári János

Az interneten is elérhetőek az erdészeti szakirodalom legfontosabb emlékei

Szakmai napon mutatták be a Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár adatbázisát

A több mint 150 éves Országos Erdészeti Egyesület (OEE) és annak Wagner Károly Alapítványa fontos szerepet kíván betölteni írott erdészeti emlékeink megőrzésében és közreadásában. Az erdészeti szakirodalom jelentős részét az egyesület őrzi muzeális értékű könyvtárában. A másfél évszázad kultúrtörténetét bemutató, páratlan szakmai gyűjtemény megőrzésére és bemutatására jött létre a Wagner Károly Alapítvány, amely az agrártárca támogatásával indította el digitalizálási programját. Ennek célja a magyar erdészeti szakirodalom legfontosabb archív és jelenkori dokumentumainak digitalizálása és lekérdezhető módon történő közreadása az interneten. A Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár eredményeit, adatbázisát 2019. november 20-án mutatták be az erdész, könyvtáros és levéltáros szakma képviselőinek, illetve a sajtónak Budapesten az OEE székházában, az Erdészeti Információs Központban. A szakmai napon emellett a digitalizálás folyamatáról, a digitalizált dokumentumok rendszerbe szervezéséről hangzottak el előadások.

A rendezvény népes, mintegy félszáz fős hallgatóság előtt zajlott. Az erdész szakma képviselői és a könyvtárosok, levéltárosok mellett jelen volt Zambó Péter, az Agrárminisztérium földügyekért felelős államtitkára, az Országos Erdészeti Egyesület elnöke, illetve az Országos Széchényi Könyvtár, a Szegedi Tudomány-

egyetem és a Soproni Egyetem Központi Könyvtár és Levéltár szakemberei. (Utóbbi intézmény munkatársai vettek részt az adatbázis előzetes tesztelésében.) A szakmai nap Zambó Péter köszöntőjével kezdődött, majd hat előadás hangzott el; ezek témája felölelte az OEE, annak alapítványa és könyvtára működését, a szervezet online térben lévő jelenlétét – konkrétan az egyesület által működtetett 12 különböző tematikus weboldalt és mikroszajtót –, valamint magának a digitális szakkönyvtárnak a létrejöttét, működését. Mielőtt azonban ezekről részletesen beszámolnánk, érdemes rövid kitérőt tenni az Országos Erdészeti Egyesület megalakulásával, a magyar erdészeti szakirodalom kialakulásával és az egyesületi könyvtár létrehozásával kapcsolatban.

Az Országos Erdészeti Egyesület és muzeális könyvgyűjteménye

A 19. század második felében Európa-szerte megnőtt a kedv szakmai szervezetek alapítására. Ehhez megfelelő alapot teremtett a szakmai folyóiratok megjelenése, a könyvek tömegtermékké válása. A Magyar Erdészegylet (Ungarischer Forstverein néven) 1851-ben jött létre, a kontinensen harmadikként. A kor elvárásainak megfelelően neve mellett nyelve is német volt. 1866-ban tartott közgyűlésükön azonban létrehozták az Országos Erdészeti Egyesületet, amely aztán megépítette székházát, ismertté tette a magyar erdészeti szaknyelvet és megalapította szakkönyvtárát. Az OEE Alkotmány utcai székházának 1950 körül történt államosítása miatt a könyvtár állománya számos költözést szenvedett el. Közben 1962-ben befejeződött a könyvtár katalogizálása, majd 1989-ben Telkiből az egykori Budavidéki Állami Erdő- és Vadgazdaság központjából annak újjáalakított, XII. kerületi, csillagvölgyi épületébe költözött. Itt már Erdészeti Információs Központ és az OEE Könyvtára néven működött tovább. Végleges helyére a 2000-ben elkészült új Erdészeti Információs Központ átadását követően került, ahol ma is működik (II. ker. Budakeszi út 91.). Elnevezése 2001-től Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár.

A könyvtár mintegy 22 000 dokumentumot tartalmazó állományából 8000 könyv – ebből 6000 kötet archív anyag –, 14 000 egyéb publikáció és periodika. A könyvállomány az 1990-es évek közepén számítógépre került. A jelenlegi könyvállomány csaknem 90%-a (az archív állomány szinte teljes egészében) megtalálható a Nyugat-magyarországi Egyetem Központi Könyvtára (<http://ilex.efe.hu>) katalógusában, mint az OEE könyvtári adatbázisa.

A mindenki számára nyilvános könyvtár évente közel 400 főt fogad, a látogatók mintegy 20%-a külföldi. A könyvtárat a muzeális részt tekintendő érdeklődők, illetve aktív olvasók és kutatók látogatják. Az eredeti bútorzat és az erdészeti tárgygyűjtemény műemlék jelleget kölcsönöz a könyvtárnak, ami elsősorban az archív anyagok védelme érdekében prézens gyűjtemény. Gyarapítása tervszerűen folyik, a könyvállomány átlagos éves növekedése 300-400 kötetre tehető.

Az erdészeti szaknyelvtől a digitális könyvtárig

A szakmai napon először **Zambó Péter** köszöntötte az egybegyűlteket. Felidézte, hogy az Országos Erdészeti Egyesület megalakulása óta zászlóvivője volt a magyar erdészeti szaknyelv és szakirodalom megteremtésének. Ehhez nem csak német-magyar erdészeti műszótárt alkotott már a 19. században, hanem folyamatos pályadíjkiírásokkal ösztönözte az alapvető magyar erdészeti szakmunkák megjelenését, aktívan támogatta azok kinyomtatását és terjesztését. Az 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolf erdőmérnökök, a hazai erdészeti tudományos közélet kibontakoztatói által útjára indított *Erdészeti Lapok* több mint 150 éve az egyesület ma is élő szakfolyóirata és egyesületi közlönye, hazánk egyik legrégebbi, folyamatosan megjelenő szakperiodikája. Nem véletlen, hogy a könyvtári állomány digitalizálása az *Erdészeti Lapokkal* és az *Erdészettörténeti Közleményekkel* kezdődött. Ezt a munkát, illetve a Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár létrehozását az Agrárminisztérium, valamint annak jogelődje, a Földművelésügyi Minisztérium támogatta. Ezen projektek keretében mára közel 150 ezer oldal, mintegy 250 dokumentum digitalizálása történt meg.

Zambó Péter, az Agrárminisztérium földügyekért felelős államtitkára, az Országos Erdészeti Egyesület elnöke köszönti a szakmai nap résztvevőit

A könyvtár üzemeltetője: a Wagner Károly Alapítvány

Az Országos Erdészeti Egyesület 1990-ben hozta létre a Wagner Károly Alapítványt, amelynek fő célja az egyesületi könyvtár fenntartása, üzemeltetése a könyvtári állomány gyarapításával, technikai eszközök beszerzésével. Erről be-

szélt az államtitkári köszöntőt követően a szakmai nap első előadója, **Bakon Gábor**, a Wagner Károly Alapítvány kuratóriumának elnöke. Szavaiból kiderült, hogy néhány éve az alapítvány alapító okiratát megújították, kuratóriumának új elnöke lett, és tagjainak összetétele is megváltozott. A Wagner Károly Alapítvány aktivitása a megújulásnak is köszönhetően felerősödött és az Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtárának meghatározó támogatójává vált.

Az elmúlt hat évben az alapítvány több mint 10 millió forinttal támogatta az egyesületi könyvtárat, az abban folyó munkát, a bérleti, valamint biztosítási díjat, az ott található műtárgyak felújítását, restaurálását, keretezését és a könyvtári állomány gyarapodását, továbbá az *Erdészettörténeli Közlemények* több mint 100 kötetének teljes körű digitalizálását.

Egy 150 éves egyesület a világhálón és a digitális világban

Nagy László, az Erdészeti Lapok főszerkesztőjének előadása a szakmai napon

Nagy László előadásában arról beszélt, hogy az egyesület webes fejlesztései a saját honlap, illetve az *Erdészeti Lapok* weboldalának létrehozásával kezdődtek. Érdeemes megjegyezni, hogy utóbbi 2009-ben internettechnológiai szakmai díjat nyert. A következő lépés a folyóirat digitalizálása volt; a munka sikerességét jól érzékelteti, hogy a szabad szavas keresési rendszerrel ellátott digitális archívumot tíz év alatt félmilliónál is több látogató kereste fel. A digitális fejlesztés következő fázisában az *Erdészettörténeli Közlemények* archívumának kialakítása következett. Az egyesület emellett szerteágazó tematikus, okoseszközökre is optimalizált honlapcsaládot, fafaj-meghatározó applikációt, az *Év fája* választás kap-

csán online szavazási rendszert, folyóiratához lapozható digitális platformot és videómegosztó csatornával is kiegészített közösségi médiafelületeket tart fenn a hatékony és korszerű kommunikáció érdekében.

Solymári Róbert, a Grotoszki Kreatív Társulat ügyvezetője azt emelte ki előadásában, hogy az Országos Erdészeti Egyesület immár tíz éves múltja visszatekintő sikeres fejlesztési koncepciójának eredménye az a 12 különböző tematikus weboldal és mikroszájt, amely jelenleg az egyesület sokszínű honlapcsaládját képezi. Az oldalak népszerűségét és az erdészeti ágazatban zajló infokommunikáció fejlődését jól mutatja, hogy a honlapok összes látogatóinak száma megközelítőleg havi tízezeres nagyságrendű, és évről évre növekszik. Solymári Róbert előadásában hangsúlyozta: a Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár felületét igyekeztek a könyvtárat kezelő szoftveres környezeten túl a funkciónak megfelelő belépőoldali arcullattal is ellátni. Információtechnológiai, IT-biztonsági és erőforrás-gazdálkodási szempontokat figyelembe véve az értékes digitális gyűjtemény új, modern, speciálisan erre a célra kialakított virtualizált szerverkörnyezetben kapott helyet.

Mi a Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár?

A Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtárról, létrehozásáról, tartalmáról **Dr. Sárvári János** erdőmérnök, könyvtárvezető tartott előadást. A digitalizálási projekt a Wagner Károly Alapítvány segítségével 2017-ben megvásárolt, az Eva Mayr-Stihl Stiftung által finanszírozott, nagy teljesítményű könyvszkennert beszerzésével indult, ami a későbbi digitalizálások vezérgépévé vált.

A Wagner Károly Digitális Erdészeti Szakkönyvtárat az Agrárminisztérium támogatásával 2017 szeptemberében kezdte felépíteni az Országos Erdészeti Egyesület és a Wagner Károly Alapítvány azzal a céllal, hogy az egyesület szakkönyvtára állományának legértékesebb, zömmel magyar nyelvű szakmai dokumentumait digitalizálja, adatbázisba foglalja és visszakereshető, lekérdezhető módon a nagyközönség részére ingyenesen hozzáférhetővé tegye. Az előadásban elhangzott, hogy jelenleg a munka a harmadik fejlesztési fázisban tart, ami azt jelenti, hogy 2017 szeptemberétől 2018 márciusáig 4 millió, 2018 májusától 2019 januárjáig 5 millió, valamint 2019 júniusától napjainkig további megközelítőleg 3 millió forint támogatást használtak fel, miközben az adatbázis terjedelme mára meghaladta – az előzésekkel együtt – a 100 ezer oldalt, ami mintegy 500 dokumentum teljes értékű digitalizálását jelenti.

A meglévő könyvtári fizikai állományból való kiválasztás elsődleges szempontja a régi erdészeti szakkönyvek, periodikák, erdészeti jogszabályok, illetve az Országos Erdészeti Egyesületre vonatkozó jegyzőkönyvek, alapszabályok adatbázisba rendezése és megjelenítése volt. A szakkönyvek közül kiemelkedő Bedő Albert, Fekete Lajos, Kaán Károly és Vadas Jenő műveinek megjelenése; a perio-

dikák közül pedig érdemes megemlíteni az *Erdészeti Zsebnaptár* teljes sorozatát és a *Mittheilungen des Ungarischen Forstvereines* évfolyamait.

Dr. Sárvári János, a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár vezetője beszél a szakmai nap hallgatósága előtt

A jövőbeni tervek között szerepel az *Erdészeti Kísérletek* című folyóirat közreadása, valamint a 19. század végi, 20. század eleji, rövidebb ideig megjelent erdészeti témájú szaklapok adatbázisban való megjelenítése is. Dr. Sárvári János ismertetése szerint fontosnak tartották, hogy a kiadványok tág szakterületi besorolást is kapjanak, elsősorban a felhasználói igények kiszolgálása, a könnyebb visszakereshetőség érdekében. A munkákba – az Országos Erdészeti Egyesület érintett munkatársain kívül – három alvállalkozó bevonása vált szükségessé.

A digitalizálás lépcsői, működés és rendszerbe szervezés

A szakmai nap két záróelőadása a digitalizálás folyamatát és az adatbázis működését járta körül. Előbbiről **Fecz Ágnes**, az Országos Széchényi Könyvtár informatikus könyvtárosa beszélt. Mint ismertette, az igen értékes könyvtári gyűjteményből jól átgondolt, tematikus válogatást követően a feldolgozás munkafolyamatai két lépcsőben valósultak meg: a képi beolvasást, amely mindvégig a muzeális kötetek állományvédelmi szempontjainak szem előtt tartásával történt, a kétrétegű, OCR-ezett PDF szolgáltatási formátumok előállítását követte. Ezekben az elektronikus kötetekben a karakterfelismertetett teljes szöveg kiemelhető, kereshető, a böngészőprogramok számára indexelhető.

A virtuális térben megjelenő digitalizált szakkönyvtári dokumentumok magas szintű védelmét szolgálja, hogy minden egyes oldal az OEE szép rajzola-

tú, színes, tölgycsillagos logójának felhasználásával eltávolíthatatlan képi vízjelet kapott, amelyet kiegészít annak szöveges, az oldalak alján futó, a digitalizálást irányító jogtulajdonos intézmény (OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár) és a projektet támogató Földművelésügyi Minisztérium, majd 2018-tól az Agrárminisztérium nevét feltüntető párja.

Ezekben az e-kötetekben a szakszerű bibliográfiai eljárásban megszokott metaadatok (szerző(k), cím, szerzői jogra vonatkozó megjegyzés) egységesen kiegészülnek a közreadóra vonatkozó információval: „A dokumentumot az Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtára szolgáltatja: <http://erdeszetidigitaliskonyvtar.oee.hu>” – így ez a tájékoztatóelem – a fentiekhez hasonlóan – a PDF-ek elválaszthatatlan, azok eredeti forrását meghatározó része.

Az OEE nyilvános szolgáltatásában megjelentetett kiadványok fokozatosan betagozódnak az Országos Széchényi Könyvtár keretében működő Magyar Elektronikus Könyvtárba (MEK) és az Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázisba (EPA) is, lehetőséget nyújtva az elektronikus szakkönyvgyűjtemény biztonságos, hosszú távú megőrzésére, valamint az országos és nemzetközi könyvtári rendszerekhez való illeszkedésére.

Utolsó előadóként **Sándor Ákos**, a Szegedi Tudományegyetem Informatikai és Szolgáltatási Igazgatóságának egységvezetője „Működés és rendszerbe szervezés – egy digitális könyvtár alapjai” című előadásában elmondta: a magyarországi könyvtári gyakorlathoz illeszkedően a Wagner Károly Erdészeti Digitális Könyvtár kialakításához a rendszer megálmodói egy, a feladatra alkalmas repozitóriumot kívántak létrehozni. Ez a szoftveres környezet a digitalizált erdészeti dokumentumok szolgáltatása mellett azok beazonosítását segítő metaadatok adatbázisba szerveződését is lehetővé teszi.

A hazai és nemzetközi gyakorlatnak megfelelően az egyik legnépszerűbb szoftvert, az EPrints nevűt választották a feladatra, amelynek segítségével az erdészeti digitális könyvtár akár nemzetközi aggregátor szolgáltatásokhoz is kapcsolódhat a jövőben, a szoftverben megvalósított szabványos protokollok használatával. A kialakított szolgáltatás egyaránt elérhetővé teszi az úgynevezett egymező, illetve az összetett keresési lehetőségeket. Mindezt úgy, hogy mindkét esetben a kereső űrlap nem csak a metaadatokban, hanem a teljes szöveges (full-text) keresést is biztosítja.

A repozitórium alapértelmezett keresőmotorja mellett kialakítottak egy olyan keresési opciót is, amelyet a korábbi erdészeti digitalizálási projektek kapcsán megszokhattak a felhasználók az Országos Erdészeti Egyesület és az Országos Széchényi Könyvtár együttműködése során. Így elérhetővé vált a Magyar Elektronikus Könyvtárban is alkalmazott találatmegjelenítési módszer, melynek köszönhetően a találati listában a keresőkifejezés és annak szöveggörnyezete is látható, ami a feltöltött PDF-fájlból származik. Ezenkívül lehetőség van a di-

gitális könyvtárban böngészni a feltöltött dokumentumok megjelenési dátuma, szerzője, címe és szakterületi besorolása szerint is.

Az adatbázisba feltöltött dokumentumok egyik érdekessége, hogy borítóval, cím- és hátlappal együtt rögzítették őket a PDF-fájlokban, ami nem tipikus az ilyen jellegű adatbázisoknál, ugyanakkor indokolt a muzeális vagy ahhoz nagyon közeli korú dokumentumok esetében.

Végül Sándor Ákos kitért arra, hogy az adatbázis használatának szokásait, ha tetszik, sikerességét a statisztikamodul segítségével lehet nyomon követni. A modul lehetőséget ad összesített, illetve dokumentumonként elkülönített letöltési adatok megjelenítésére is.

A Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár bemutató szakmai napon a résztvevők megismerkedhettek az adatbázis működésével, a keresési lehetőségekkel, a gyakorlati hasznosíthatósággal. A szakmai nap tartalmas programja pedig – tekintve, hogy az erdészekről kezdve a webdizájnerek szakemberen át a könyvtárosokig, informatikusokig a legkülönbözőbb szakterületek képviselői adtak elő – minden érdeklődő számára alapos betekintést nyújtott az egyik legjelentősebb hazai erdészeti szakkönyvtár állományának digitalizációjába, korszerűsítésébe.

A Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár az interneten a következő címen érhető el: <http://erdeszetidigitaliskonyvtar.oeo.hu> és <http://edk.oeo.hu>.

A cikkben látható fényképeket Krasznai-Nehrebczky Mária (AM Sajtóiroda) készítette.

WAGNER-KÁROLY
ALAPÍTVÁNY

WAGNER-KÁROLY ERDÉSZETI SZAKKÖNYVTÁR
1853

Üdvözljük az Erdészeti
Digitális Könyvtár repozitórium
oldalán!

KERESÉS A MEK-BEN

Írja be a keresett kifejezést

KERESÉS

KERESÉS A REPOZITÓRIUMBAN

Írja be a keresett kifejezést

Egyszerű kulcsszavas keresés
 Keresés a teljes tartalomban

Az erdészeti repozitórium keresőfelülete